

Bosgroepen

Beheerrichtlijn Knotboom (L01.08)

Knotbomen zijn inheemse loofbomen met een opgaande stam, waarvan de takken (of 'pruik') die boven op de stam groeien periodiek worden afgezet (geknot), waarna deze weer uitlopen. Binnen dit beheerpakket kan het gaan om solitaire bomen maar ook om bomenrijen en kleine groepjes van maximaal 20 bomen.

Knotbomen bieden broedgelegenheid aan diverse vogels, waaronder de steenuil en wilde eend. Vooral oude knotbomen kunnen zeldzame mossen en korstmossen herbergen.

Hoe houdt u dit type in stand?

- Knotwilgen, -elzen, -essen en -populieren worden in een cyclus van éénmaal per 3-8 jaar geknot. Knoteiken en -haagbeuken worden geknot in een cyclus van eenmaal per 7-15 jaar. De snoei vindt plaats van oktober tot en met maart, voordat er blad aan de bomen komt. Let er hierbij op dat de takken individueel worden afgezaagd en de knot niet onnodig beschadigd wordt.
- Snoeiafval dient te worden opgeruimd en te worden afgevoerd.
- Als snoeihout versnipperd wordt, mogen de snippers niet verwerkt worden in het landschapselement.
- Als de kwaliteit van de knotboom slecht wordt, kunt u ervoor kiezen de knotboom te vervangen. Laat de betreffende boom indien mogelijk staan en plant er een vervangende boom vlak naast. Hiervoor kunt u een staak (of sliet) van een andere knotboom gebruiken.
- Voorkom vraat door vee. Let erop dat eventuele rasters van aangrenzende percelen zich op minimaal twee meter afstand van de (jonge) knotbomen bevinden.

Welke andere eisen zijn er?

- Er mag geen snoeihout verbrand worden in de directe omgeving van het landschapselement.
- Er mogen geen bestrijdingsmiddelen (zoals roundup) worden gebruikt. Uitgezonderd is de bestrijding van ongewenste soorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier) door een stobbenbehandeling. De Bosgroepen raden het gebruik van glyfosaat/roundup sterk af.

Hoe kunt u de kwaliteit verhogen?

- Laat oude bomen staan zolang de veiligheid niet in het geding komt. Ze bieden een belangrijke biotoop voor vogels en verschillende soorten mossen en korstmossen.
- Zet de takken bij voorkeur tot 3-10 cm vanaf de knot af. Hierdoor ontstaan er eerder holten in de knot. Holten zijn gunstig voor verschillende soorten holenbroeders en eenden.
- Laat bij de snoei een aantal takken staan; zeker bij een nat voorjaar. Door enkele takken niet te knotten, wordt voorkomen dat de kwaliteit van de boom achteruitgaat (door zogenaamde 'alcoholvergiftiging').

- Knot bomen om en om, zodat er in een rij altijd bomen met bloeiende takken zijn. In het voorjaar zijn bloeiende wilgen belangrijk als voedselvoorziening voor veel insecten, maar variatie in de fasering van het knotten is ook gunstig voor fauna.

Signalen van een goede/slechte kwaliteit

- + De knotboom heeft een mooie volle pruik met takken die niet dikker zijn dan ongeveer 10 cm
- + De knotboom heeft holten in de knot
- De takken van de knotboom zijn dikker dan 10 cm
- De knotboom is instabiel door windworp of aantasting

Kostenposten

- Knotten van de boom
- Afvoeren / verwerken van knothout

Deze beheerrichtlijn is onderdeel van het Kwaliteitshandboek SNL-certificering van de Unie van Bosgroepen. Voor vragen over het Subdiestelsel Natuur en Landschap (SNL) kunt u contact opnemen met de Unie van Bosgroepen. Voor specifiek advies over het beheer van uw terrein kunt u contact opnemen met de Bosgroep in uw regio. Zie ook de Algemene introductie op de Beheerrichtlijnen (bosgroepen.nl/beheerrichtlijnen) en de Index NL (bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap).

Niets van deze uitgave mag worden overgenomen zonder toestemming vooraf door de auteur.
Tekst en beeld: Bosgroepen, 2023 | bosgroepen.nl | 0318-672628